

MUSEUM STAD APPINGEDAM

‘Wat een stad!’

Vernieuwing van de vaste presentatie
van Museum Stad Appingedam

2022

Inhoudsopgave

Een nieuwe vaste presentatie voor Museum Stad Appingedam	3
Voorwoord van het bestuur	4
Een verborgen centrum <i>Redmer Alma</i>	5
Een bijzonder dubbelpand <i>Mark Hoving</i>	7
Samenvatting vernieuwing vaste presentatie Museum Stad Appingedam	8
De bezoeker centraal	10
Toegankelijkheid	11
Een kijkje in de toekomst	12
Educatie – interactieve game	14
Communicatieplan vaste presentatie en daarna	15
Een nieuwe blik op de museumcollectie <i>Alina Dijk</i>	18
Organisatie	20
Tijdsplanning en meerjarenbeleid	21
Begroting en dekkingsplan	22
Tot slot	23
Medewerkers, onderaannemers en adviseurs	24

Een nieuwe vaste presentatie voor Museum Stad Appingedam

Museum Stad Appingedam (MSA) heeft al jaren de wens om de vaste presentatie te vernieuwen. De laatste grootschalige vernieuwing dateert van 2008. Sindsdien zijn er wel elementen vernieuwd en vertrekken aangepast, naar aanleiding van 'voortschrijdend inzicht'. Die ervaring maakte ook duidelijk dat een overall aanpassing noodzakelijk is om het museum toekomstbestendig te maken en de collectie, zowel digitaal als fysiek, toegankelijk te maken voor de hele regio. Daarom is een inventarisatie gemaakt van wensen en een analyse van de sterke en zwakke punten van de bestaande museale presentatie. In de afgelopen periode zijn deze gegevens verwerkt tot een plan, waarbij we verschillende partijen benaderd hebben om een deel van de uitvoering vorm te geven. Dankzij hun inbreng en de aanstelling van twee nieuwe collega's kon de intentie van het plan worden verwerkt tot een bidbook met een voorlopige begroting.

Het project kan beginnen!

Cynthia Heinen, directeur

Voorwoord van het bestuur

De afgelopen 3 jaar heeft het bestuur van het MSA vele vergaderingen besteed aan het vernieuwen van de vaste presentatie. Het is een uitgelezen kans om de beleving van het museumbezoek naar een eigentijds niveau te tillen met de technische mogelijkheden van nu.

Vele zaken hebben de revue gepasseerd, want we zijn als bestuur van mening dat een museum meer moet zijn dan een uitstalling van cultuurhistorische voorwerpen. Een museumbezoek moet je raken en prikkelen om zo onderliggende informatie te vergaren.

De digitale mogelijkheden zijn vandaag aan de dag oneindig groot. We kunnen niet alles fysiek laten zien, maar met behulp van “virtual reality” is een echte beleving te realiseren. In dit

bidbook wordt u uitgebreid over ons voornemen geïnformeerd. We hopen voldoende subsidie te verwerven om in het voorjaar van 2023 een start te kunnen maken met de herinrichting van MSA. Ik ben ervan overtuigd dat het museum dan op een hedendaagse wijze de cultuurhistorische geschiedenis van Appingedam en omstreken kan vertellen en dat alle bezoekers, zowel jong als oud, enthousiast worden van het verhaal.

Zonder geschiedenis geen toekomst.

We gaan ervoor!

Steven Helfrich,
Bestuur Stichting Museum Stad Appingedam

Een verborgen centrum

‘Stad’. In de provincie Groningen weet iedereen welke plaats daarmee bedoeld wordt. De stad Groningen heeft er in de loop der eeuwen alles aan gedaan om dorpen met ambitie terug te drukken en door de grillen van de geschiedenis is zij daarin geslaagd. Dat was in de Middeleeuwen nog geen uitgemaakte zaak. Het wierdedorp Winsum werd een centrum van regionaal belang door haar gunstige ligging aan het water. Voor Appingedam, met haar directe toegang tot de Eems en de Waddenzee, gold dat nog sterker. De naam geeft al aan dat de plaats ontstaan is omdat nieuwe bewoners zich vestigden rond een dam in een waterloop.

Dat deze twee Ommelander steden in de dop niet uitgegroeid zijn tot grote steden met nationale allure is voor de huidige bezoekers alleen maar voordelig. Niets zo bevorderlijk voor de aantrekkingskracht als een gebroken ontwikkeling. Venetië dankt haar huidige glorie aan de in de zestiende eeuw ingestorte positie als handelsplaats. Niet voor niets is Winsum gekozen tot het mooiste dorp van Nederland – een titel die Appingedam zonder twijfel had gekaapt als zij niet een stad was geweest.

Want Appingedam is een stad. Door het buurrecht van 1327 werd zij juridisch losgemaakt van het platteland. In de eeuwen daarna groeiden de stad en haar organisatie. Agrarisch handelscentrum, een bloeiend gildewezen, vestingwerken, stedelijke bebouwing, internationale handel: in de vijftiende eeuw waren alle kenmerken van een volgroeiend stadje aanwezig. Politieke ontwikkelingen maakten daar begin zestiende eeuw een einde aan: de stad werd veroverd, uitgemoord, de vestingwerken geslecht en de grachten gedempt. Wat bleef, was een prachtig stadscentrum, waarin de middeleeuwse bloeiperiode nog altijd herkenbaar is in het stratenpatroon, het Damsterdiep, monumentale hui-

zen en een kerk die haar middeleeuwse grootsheid behouden heeft.

Appingedam heeft altijd een centrumfunctie vervuld in de regio. Vooral op cultureel gebied bleef de stad een vooraanstaande functie houden. De Latijnse school trok geleerden aan en vormde nieuwe studenten. Een kunstperiode als Renaissance kreeg in Appingedam en omgeving eerder voet aan de grond dan in de grote stad Groningen. In de zeventiende eeuw straalde de gevierde dichteres Sibylle van Griethuysen in een breed netwerk van dichters en kunstenaars dat Friesland, Groningen en Oost-Friesland omspande. Die centrumfunctie van Appingedam werd ook de eeuwen daarna op bescheiden wijze voortgezet, niet alleen op cultureel terrein, maar ook in het dagelijkse leven van een stad. De bloei van ambachten en beoefening van toegepaste kunsten tilden Appingedam naar het niveau van een stad.

De huidige toerist die de hangende keukens komt fotograferen, heeft daar geen weet van. En toch zijn er nog vele sporen van dat verleden te zien en verhalen te vertellen. In woord en beeld, binnen en buiten, in sfeer en monumen-

ten, op allerlei wijzen is de geschiedenis van Appingedam in het heden te weerspiegelen. De bescheiden omvang van het centrum maakt de geschiedenis behapbaar voor de dagjesmens, terwijl er genoeg te beleven valt voor wie wil ontdekken wat achter de hangende keukens verborgen ligt.

Redmer Alma, historicus en gastconservator

Een bijzonder dubbelpand

Het museumgebouw zelf is een belangrijk onderdeel van het verhaal dat Museum Stad Appingedam vertelt. De duidelijk zichtbare historische gelaagdheid van het gebouw maakt dat het ideaal is als museumgebouw voor de streek. De vele historische elementen van het gebouw sluiten goed aan bij belangrijke perioden in de regionale geschiedenis – en bij de vaste collectie.

MSA ligt in het hart van Appingedam. Het museum vormt een verbinding tussen twee van de belangrijkste straten: de Wijkstraat en de Dijkstraat. De Wijkstraat is de voornaamste verkeersader in het historische centrum en vanuit de tuin van het museum kan de bezoeker kijken over het kerkplein met de middeleeuwse Nicolaïkerk, het zeventiende-eeuwse raadhuis, de negentiende-eeuwse kerktoren en de oude rechtbank. Vanuit de Wijkstraat en het kerkplein valt het museum op door de grote rode beuk, het theekoepeltje en de statige, recent gerestaureerde gevel. De andere zijde van het museum is direct verbonden met de Dijkstraat, de pittoreske winkelstraat van Appingedam.

Het museum bestaat uit twee verschillende panden, die met elkaar verbonden zijn door een tussengang op de begane grond. Het oudste pand is Dijkstraat 30. De oudste delen van dit pand stammen uit de dertiende eeuw. Het is toen gebouwd als een vierkant steenhuis. Het pand is daarom bouwhistorisch van groot belang: het is één van de oudste stenen huizen in de provincie Groningen. Delen van deze bouwphase zijn duidelijk te zien in het museum. Rond 1500 is het steenhuis uitgebreid met een grote zaal en souterrain. Er zijn in het pand ook bouwsporen uit de zeventiende eeuw aanwezig, op basis daarvan is het interieur van een kamer gereconstrueerd. De huidige gevel aan de Dijkstraat komt uit de negentiende eeuw.

Rond 1860 is een nieuw huis in de tuin van Dijkstraat 30 gebouwd: Wijkstraat 25. Dit was een patriciërswoning. De deftige status van het huis wordt benadrukt door de aanwezigheid van een theekoepeltje en een rode beuk in de tuin. In de tuin staat ook een bijzondere, oude kornoelje. Door de resterende oorspronkelijke elementen in het pand en de nieuwe elementen in stijl heeft het pand nog de sfeer van een woonhuis voor de gegoede burgerij van de tweede helft van de negentiende eeuw. Deze periode is ook goed vertegenwoordigd in de museumcollectie. In de hele regio hebben de rijkere mensen van de negentiende eeuw een duidelijk stempel achtergelaten, in zowel herenboerderijen als andere deftige woningen die vandaag nog zo kenmerkend voor het cultureel erfgoed van Groningen zijn. Het pand van het museum, midden in het historische centrum van Appingedam, is hier een opvallend voorbeeld van. Zo begint het verhaal van het museum al wanneer de bezoeker de tuin instapt.

Achter elke deur, onder of boven elke trap en om elke hoek wacht een nieuw hoofdstuk van dat verhaal erop ontdekt te worden. De muren ademen de sfeer van de geschiedenis waarover de collectie vertelt. En elk hoofdstuk in het museum echoot een groter verhaal: dat van de regio, dat van de provincie, en dat van Nederland.

Mark Hoving, architectuurhistoricus en vrijwilliger bij het museum

Samenvatting vernieuwing van de vaste presentatie Museum Stad Appingedam

MSA is een stads- en streekhistorisch museum, verbonden met de stad Appingedam en het omliggende gebied Fivelingo, het oude zeeleigebied van Noordoost-Groningen. In deze regio speelden zich sommige van de belangrijkste ontwikkelingen van de Provincie Groningen af. De stad Appingedam en het gebied Fivelingo zijn beide een onmiskenbaar deel van het DNA van Groningen. Meer recent zijn

hieraan toe te voegen de joodse geschiedenis, de Molukse geschiedenis en de rijke industriële geschiedenis van de stad. Het presenteren van dit rijke verleden is een van de hoofddoelen van het museum.

Uitgangspunt

Het unieke van dit museum is de ligging in het oude centrum, de letterlijke verankering in het middeleeuwse verleden (de kelder), de allure van een negentiende-eeuws stedelijk herenhuis met tuin en tuinhuisje en de nostalgische, huiselijke sfeer waarbinnen de cultuurhistorie van Appingedam en de regio wordt gepresenteerd, op een toegankelijke en eigentijdse wijze met respect voor de bestaande gebouwen die ook onderdeel van de collectie zijn.

Doel

MSA wil met een nieuwe vaste presentatie de cultuurhistorie van het gebied verzamelen, onderzoeken, conserveren, maar bovenal laten zien en beleven! Bezoekers van alle leeftijden en achtergronden verlaten het museum met het gevoel: *Wát een stad was Appingedam! En wat had Appingedam een grote invloed op de regio. Prachtig en indrukwekkend om het verleden van Noordoost-Nederland zo te zien en te ervaren. Zowel inwoners die Appingedam kennen als toeristen die er nog nooit van gehoord hebben, moeten getriggerd, geïnformeerd en geamuseerd worden door het verhaal.*

Aanpak

Een overall plan voor de gehele presentatie en alle vertrekken is opgesteld in dit bidbook. Daarbij vormt de grote zaal het vertrekpunt: daarin is de rode draad van de historie van Appingedam als middeleeuwse stad tot halverwege de 20ste eeuw zichtbaar. Fysiek, met een maquette en objecten, en digitaal, met een reconstructie en filmpjes. In de andere vertrekken worden thema's uit die historielijn uitgelicht.

Presentatie

Een deel van de collectie van het museum wordt tentoongesteld in de ruimtes op de begane grond, het souterrain en de zolder. Daarnaast bieden de bovenverdiepingen ruimte voor wisselexposities, waardoor de verschillende thema's niet alleen extra kunnen worden uitgediept, maar ook het aanbod steeds wisselt.

Een digitale rondleiding (meertalig), beschikbaar via tablet of eigen smartphone, leidt de bezoeker door al deze ruimtes. Voor kinderen wordt de digitale rondleiding speelser aangeboden in de vorm van een game met speurtocht en puzzels.

Daarnaast is er informatie beschikbaar via een interactieve maquette, vitrinekasten met touchscreens en QR-codes bij de voorwerpen. Dit maakt het ook mogelijk om de objecten van de collectie in het depot van het museum, maar ook informatie van andere musea die een link hebben met het object, te laten zien. Er hangt dan bijvoorbeeld één schilderij van Karel Arkema in het museum, en via de QR code zijn dan de andere schilderijen digitaal te zien.

Om de historische sfeer van het museum te behouden, ligt de digitale maquette verzonken als multitouchscreen in een oude tafel en zijn de vitrinekasten van hout. De QR-codes kunnen door iBeacon-technologie heel goed 'verstoppt' worden, zodat niet overal stickers zichtbaar zijn.

Ook via de website en sociale media zal regelmatig gepost worden over de nieuwe opstelling waarbij de bezoeker wordt uitgenodigd te reageren, waardoor er interactie en verbinding met (potentiële) bezoekers ontstaat.

Om alle bezoekers te kunnen bedienen, blijft ook informatie per folder beschikbaar en biedt het museum een boek aan.

Middelen:

- Vitrinekasten met touchscreens;
- Maquette (interactief);
- Tablet/gebruik eigen telefoon;
- QR-codes bij de voorwerpen;
- Website en sociale media;
- Extra activiteiten rond de vaste opstelling: lezingen, onderzoek, taxaties, exposities;
- Boek: koffietafelboek met 101 objecten uit de collectie, laagdrempelig;

- Folder als reclame verspreiden;
- Folder met plattegrond museum, meertalig, is er al.

Werkwijze en planning:

Met behulp van het Bidbook gaat Museum Stad Appingedam fondsen werven (tweede helft 2022). Het startsein en de aanstelling van het inrichtingsteam zal eind 2022 zijn. De uitvoering van de vernieuwing start begin 2023. Het museum zal heropend worden in 2024.

De bezoeker centraal

Museum Stad Appingedam is aan vernieuwing toe. Niet alleen om de rijke geschiedenis van Appingedam en omgeving nog beter te presenteren voor mensen die het museum al kennen, maar ook om bezoekers aan te trekken die voorheen nog niet eerder in het museum zijn geweest. De nieuwe opstelling en de digitale innovaties brengen op unieke wijze de historie tot leven.

Het museum trekt vooral mensen aan uit de provincie Groningen. Ongeveer 30% van de bezoekers komt uit deze provincie, tegenover 3% uit het buitenland en 67% uit alle andere Nederlandse provincies samen. Deze getallen en percentages zijn redelijk stabiel over de afgelopen jaren (2020 daargelaten). Het publiek van het museum bestaat momenteel uit de volgende groepen:

- Inwoners van Appingedam en de regio;
- Groepen scholieren uit het basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs;
- Cultuurtoeristen, waaronder veel inwoners van Noordwest-Duitsland;
- Specifiek geïnteresseerde bezoekers, vanwege de collectie, vanwege het gebouw of vanwege een specifieke expositie (Joodse geschiedenis, tentoonstellingen met De Ploeg werken, Molukse geschiedenis);
- Wetenschappelijke onderzoekers

Het doel voor nieuwe doelgroepen na de vernieuwing van de vaste opstelling:

- Nederlanders met een crossculturele achtergrond
- Jongeren
- Gezinnen met (jonge) kinderen

Kinderen en tieners bezoeken het museum nauwelijks, tenzij ze met hun school komen. Met de vernieuwing van de vaste opstelling willen wij deze doelgroep meer aan-

trekken. Dit willen wij onder andere doen met een interactieve game waarbij gebruik wordt gemaakt van digitale middelen. Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk educatie.

De grootste groepen bezoekers hebben al een interesse in de regio en in cultuur: velen hebben een Museumkaart of bezoeken het museum tijdens het lopen van het Pronkjewailpad door de provincie. Van arrangementen, zoals borrels of kinderfeestjes, wordt nog niet veel gebruik gemaakt. Wij hopen dit ook meer te organiseren na de vernieuwing van de vaste opstelling.

Het aantrekken van bezoekers met een crossculturele achtergrond is ook een van de doelstellingen van MSA. Het museum vindt het belangrijk dat iedere bezoeker zich hier thuis voelt en zich op een bepaalde manier verbonden voelt met het museum. Het museum wil dit bereiken door (tijdelijke) tentoonstellingen die iedereen aanspreken. Iedere bezoeker moet gastvrij ontvangen worden en zoveel mogelijk mensen moeten de kans krijgen zelfstandig de collectie te ontdekken.

Toegankelijkheid

Door de ouderdom en opbouw van de panden is het voor rolstoelgebruikers of families met kinderwagens complex om overal in het gebouw te komen. Toch wil MSA alles op alles zetten om het museum zo toegankelijk mogelijk voor iedereen te maken. Er is een lift aanwezig die bezoekers naar de wisseltentoonstellingsruimte brengt en er is een rolstoeltoegankelijk toilet. Het middeleeuwse gedeelte is gedeeltelijk toegankelijk, maar een traplift zou het gebouw te veel aantasten. Daarnaast gaat het museum in gesprek met diverse klankbordgroepen van en over mensen met een beperking (bijvoorbeeld visueel of verstandelijk), om op deze manier de nieuwe vaste presentatie zo toegankelijk mogelijk in te richten voor iedereen, bijvoorbeeld met tentoonstellingsborden met groot letter en brochures in braille.

Voor buitenlandse bezoekers worden rondleidingen in het Duits en Engels gegeven. Ook op de tablets en touchscreens zijn meerdere talen beschikbaar. De tablets maken

het mogelijk om grote lettertypes in te stellen voor slechtzienden en er is spraaksoftware beschikbaar voor blinden. Deze vernieuwingen maken het museum dus nog toegankelijker, waardoor we hopelijk binnenkort gaan in de richting van een inclusief museum.

Een kijkje in de toekomst

Museum Stad Appingedam wil de bezoeker de bijzondere verhalen vertellen over de historie van de stad Appingedam en de regio Fivelingo. De collectie van het museum, maar ook het museumpand zelf, vormen de basis om deze verhalen te vertellen.

Hoe ziet het museum er in de toekomst uit?

In de toekomstige situatie wandelt de bezoeker vanaf de Wijkstraat naar de museumtuin. Deze museumtuin wordt vernieuwd en krijgt een open, meer verwelkomend karakter. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van ronde vormen als basis, wat weer verwijst naar de oorspronkelijke slingertuin-indeling die bij de bouw van het pand was gerealiseerd. De buxushagen maken plaats voor perken met bloemen die passen in de negentiende-eeuwse omgeving. Eyecatchers blijven de monumentale rode beuk en kornoeljeboom, het theehuisje en het standbeeld van het Fonds Eemsmond. Er komen extra bankjes, zodat de tuin nog meer een rustpunt in het drukke stadscentrum kan worden en als aangename open theetuin kan fungeren, waar bezoekers kunnen genieten van het carillon van de Nicolaikerk. Dit alles wordt gerealiseerd door hovenier Heilien, die gespecialiseerd is in historische tuinen.

Vanuit de tuin komt de bezoeker in de entreerimte. Hier is de sfeer al versterkt door de nieuwe indeling en wordt het niet-passende meubilair vervangen. De functie van ontvangstruimte, balie, keuken, museumwinkel blijft. Het aanbod van de museumwinkel wordt uitgebreid en gemoderniseerd. Bezoekers krijgen een tablet te leen (of kunnen hun eigen smartphone gebruiken). In het museum wordt de informatie niet langer via tekstbordjes gegeven, maar interactief uitgelegd. Via touchscreens bij de vitrines is ook informatie te vinden. Bezoekers wordt geadviseerd in de grote zaal te starten. Kinderen kunnen het museum ver-

kennen via een interactieve game (meer uitleg hierover in hoofdstuk educatie).

De negentiende-eeuwse stijlkamer blijft negentiende-eeuwse stijlkamer, maar het accent komt meer te liggen op de burgercultuur en de bijzondere families uit de historie van Appingedam. De in de wand verzonken vitrines krijgen deuren, waardoor er vaker gewisseld kan worden. De aankleding van de centrale tafel wordt per seizoen aangepast.

De zeventiende-eeuwse stijlkamer krijgt als thema mee 'Groninger dracht en textiel', maar blijft ook een woon/keuken/slaapvertrek. Ook is deze ruimte het meest ge-

schikt om aandacht te besteden aan het thema ‘geloof en bijgeloof’. Zo bevindt zich hier een plavuis met een donderbezem. De zilveren objecten, de topstukken van het museum, verhuizen naar de grote zaal.

De grote zaal ondergaat een grote verandering: nieuwe vitrines in oude stijl met touchscreens, waarin de topstukken van het museum komen te staan. De indeling wordt thematisch, niet chronologisch. In de tafel komt een digitale maquette, die via filmpjes de geschiedenis van de stad belicht. De objecten in de grote zaal illustreren deze geschiedenis. Er is ruimte voor wisselingen: nieuwe aanwinsten kunnen worden getoond, evenals objecten die bij de actualiteit passen. De vitrines hebben lades waarin de bezoeker munten/plaquettes, oude kaarten, oude aktes/waardepapieren, prenten en oude ansichten kan ontdekken. In het onderste deel van de vitrines zijn gevelstenen en andere grote zware objecten te zien.

De eerste gang van het museum krijgt als thema Damster kunstenaars (wisselt regelmatig) en de tweede gang, in het Dijkstraatpand, heeft als thema apotheken en drogis-

terijen. Hier komt een rariteitenkast met de objecten uit de apotheek die vroeger in het Dijkstraatpand zat.

De Houwerzijlkelder wordt een ambachtenkelder. Hier wordt verteld over het gildeverleden van Appingedam, waarbij verschillende werkplaatsen uitgelicht worden: een smederij met de stenen bak uit de tuin, een koperslagerij, een horlogemaker/klokkenmaker/opticien en een zilversmid. De middeleeuwse kelder wordt ingericht als voorraadkelder en meer een ‘beleefruimte’. De verdiepingen blijven wisselexpositieruimtes, hier worden de verlichting en vitrines vernieuwd. De heksenkamer en tweede kamer worden helemaal opnieuw ingericht, waarbij op de tweede kamer voor kinderen een educatieve speelruimte komt. Het thema is de bedrijvigheid van de stad, zoals pakhuizen en auto’s, uitgevoerd in hout.

In het hele museum wordt de verlichting en de informatieoverbrenging vernieuwd. Aan de buitenzijde van het Dijkstraatkant komen permanente en wisselende vaandels om de aandacht te vestigen op de museale functie van het gebouw en de wisseltentoonstellingen.

Educatie – interactieve game

MSA is aan het vernieuwen. In de toekomst wil het museum een meer open en uitnodigende uitstraling. Een belangrijk punt in deze toekomstvisie is modernisering van het museum en meer interactie (voor kinderen en jongeren). Onderdeel van de vernieuwing van de vaste opstelling is het ontwikkelen van een interactieve game. MSA gaat hiervoor een samenwerking aan met Wildsea, een design- en developmentbedrijf gespecialiseerd in websites, apps, games en online evenementen, die ook de nieuwe website van het museum heeft ontwikkeld. Dit bedrijf heeft al vele games voor kinderen en jongeren ontwikkeld en is momenteel ook bezig met een nieuwe game voor het Forum in Groningen. De game is met name gericht op kinderen tussen 8 en 13 jaar, waarbij er de mogelijkheid bestaat om een leeftijdsgericht spel te spelen binnen de game zelf. De game wordt een interactieve speurtocht, waarbij kinderen per ruimte in het museum raadsels moeten oplossen, puzzels moeten maken of vragen moeten beantwoorden die te maken hebben met het thema van die ruimte. Zo zal de geschiedenis van Appingedam duidelijk gemaakt worden op een creatieve en interactieve manier, met gebruik van de nieuwe digitale technieken en vormgeving. Deze puzzels geven kinderen het gevoel dat zij deel uitmaken van het verhaal, waardoor zij worden gestimuleerd om hun eigen fantasie

te gebruiken. De game wordt gespeeld op een tablet van het museum of eigen telefoon, en met behulp van QR-codes.

Omdat MSA samenwerkt met een partij die zowel de algemene website als de game voor kinderen ontwikkelt, zullen deze twee onderdelen ook goed met elkaar verweven kunnen worden en kan de software op elkaar aangesloten worden. Daarbij is het ook mogelijk om de game te gebruiken voor educatieve doeleinden, bijvoorbeeld als basis- en middelbare scholen uit de omgeving naar het museum komen. De game wordt dan op de schermen in het museum afgespeeld in plaats van op de tablets of de telefoon. Ook kan de game goed ingezet worden bij het huidige educatieve programma, voor basis- en middelbare scholen, waarbij het op grote schermen kan worden afgespeeld.

Communicatieplan vaste presentatie en daarna

De presentatie in het museum past geheel in ‘Het verhaal van Groningen’, het initiatief van het provinciebestuur om de culturele en historische biografie van Groningen in kaart te brengen. Bovendien sluiten al die verhalen van Groningen ook aan bij grote Europese ontwikkelingen zoals de Reformatie, industrialisatie, emancipatie van arbeiders en vrouwen en secularisatie. Telkens met een bijzondere, regionale draai. Doordat de diverse collectie van MSA, die kleding, ambachtswerktuigen, beeldende kunst, verenigingsmemorabilia en nog veel meer omvat, kan het museum de Groningse geschiedenis voor het publiek ontsluiten en in een bredere context plaatsen die herkenbaar en actueel is.

Om ook in de toekomst een belangrijke speler in het museale veld te blijven en ons aandeel daarin te vergroten, is het vernieuwen van de vaste presentatie een belangrijke stap.

De nieuwe vaste presentatie is een prachtige aanleiding om

de aandacht op het museum te vestigen en eerdere bezoekers te verleiden tot herhaalbezoek. De bijzondere presentatie, digitale verdieping en heldere communicatie moeten de bezoekers binden, regelmatig laten terugkeren en het museum laten aanprijzen in hun eigen omgeving. Om dit plan succesvol uit te kunnen voeren, is communicatie hierover, zowel intern als extern, essentieel.

Doelgroepen

- museumbezoekers regionaal
- toeristen binnenland
- toeristen buitenland
- musea
- culturele instellingen
- scholen
- partners
- pers
- donateurs
- vrijwilligers

Communicatiemiddelen

Voor het bereiken van de diverse doelgroepen wordt gebruik gemaakt van de meerdere communicatiemiddelen, waarbij gekeken wordt naar het meest relevante middel per doelgroep, en per item.

Website

MSA heeft sinds augustus 2021 een nieuwe website: www.museumstadappingedam.nl Het menu van deze website is eenvoudig, om te zorgen dat het navigeren makkelijk is. De website wordt zeer regelmatig aangevuld met nieuwe inhoud: nieuws, foto's, achtergrond en activiteiten. De huidige tentoonstelling staat altijd centraal. De vernieuwing van de vaste presentatie zal op de website een vast onderdeel worden, die regelmatig wordt ge-update, zodat de bezoeker de tijdlijn van de vernieuwing kan volgen.

Sociale media

MSA breidt zijn aanwezigheid op Facebook, Instagram, LinkedIn en Twitter uit, door vaker te posten. Als er regelmatig gepost wordt, is het interessant om op Facebook en Instagram te adverteren. Voor activiteiten worden op Facebook evenementen aangemaakt.

Er zal regelmatig gepost worden over de vernieuwing, waardoor de bezoeker het proces kan volgen, en door gerichte vraagstelling bij de posts, ook kan reageren en zo actief kan deelnemen aan het proces.

Traditionele media

Er worden regelmatig persberichten over tentoonstellingen en activiteiten en nieuws zoals de vernieuwing van de vaste presentatie verstuurd naar plaatselijke en regionale kranten, radio- en televisiezenders zoals RTV Noord, Dagblad van het Noorden, Eemskrant en Ommelander Courant. Hiernaast gaan ook persberichten naar de landelijke Museumvereniging, Erfgoedpartners, Gemeente Eemdelta en middelbare scholen in de omgeving. Ook landelijke reis- en lifestylemagazines kunnen worden benaderd. Daarnaast vermeldt MSA tentoonstellingen en activiteiten op online evenementenkalenders zoals Top van Groningen, VanPlan, etc.

Nieuwsbrief

In de nieuwsbrief is een vaste rubriek 'Vernieuwing vaste presentatie', waarin de lezer op de hoogte wordt gehouden van het proces. De nieuwsbrief wordt (zowel digitaal als in gedrukte versie), verspreid onder donateurs, partners en personeel en ligt ter inzage in het museum.

Drukwerk

Bij elke tentoonstelling worden een affiche en een flyer ontworpen. Een oplage van ca. 5.000 wordt verspreid over horecalocaties en culturele instellingen in Appingedam en omgeving (dorpshuizen, bibliotheken, cultuurhuizen, muziekscholen, galerieën, gemeentehuizen, winkels, campings, hotels, etc.). Ook donateurs ontvangen een uitnodiging/flyer voor een tentoonstelling. De nieuwsbrief wordt inmiddels ook al deels digitaal verstuurd via Mailchimp.

Het museum maakt een aantal bijzondere folders voor een specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld een folder voor kinderarrangementen, zakelijke arrangementen, etc., maar ook een folder voor potentiële donateurs met informatie over de mogelijkheid een nalatenschap aan het museum te schenken.

Landelijke organisaties

Het museum neemt deel aan landelijke (overkoepelende) organisaties en de diverse activiteiten die hieraan zijn verbonden, waarbij een door het museum aangeleverd item wordt gedeeld via de websites en sociale media van deze organisaties. Zo doet het museum o.a. mee met de Museumweek, de Maand van de Geschiedenis en Oktobermaand Kindermaand. Tijdens de Maand van de Geschiedenis 2022 zal de vernieuwing van de vast presentatie onderdeel zijn van het item.

Partners

Een goede communicatie betekent ook goed relatiebeheer. Het contact met donateurs en vrijwilligers, die het museum een warm hart toedragen, is een prioriteit. Ook wordt contact gezocht en onderhouden met de organisaties van evenementen in Appingedam die relevant zijn voor het museum, bijvoorbeeld de jaarlijkse Coopluysdenmarkt, Damstersdag, Bie Daipfestival en Festival terug naar het begin.

Daarnaast is het belangrijk contact te houden met hotels, campings en andere toeristische ondernemers in de regio Appingedam en Fivelingo. Naast de flyers die hier liggen, zorgt een goede relatie er ook voor dat toeristen persoonlijk wordt aangeraden het museum te bezoeken.

Verder belangrijke partners: Gemeente Eemsdelta, musea in de omgeving (MuzeeAquarium, Museum aan de A, Wierdenmuseum), IVAK, bibliotheken, BICSA, Damster Klokkenspel, AIPOF en het Historisch museum in Aurich. Naast persoonlijk contact ontvangen deze relaties de nieuwsbrief, flyers en uitnodigingen voor tentoonstellingen.

Tot slot

Een mooie uitdaging voor MSA is om in de komende jaren de vernieuwde opstelling en geavanceerde communicatie in het museum te vertalen naar buiten. Bezoekers kunnen immers niet kennis maken met de bijzondere verhalen die in het museum worden verteld als zij niet weten wat er allemaal beschikbaar is. Met het gebruik van bovengenoemde middelen ligt er een goede basis om toekomstige bezoekers te bereiken. Door verder goed na te denken over bewoording en nieuwe, creatieve manieren van contact leggen, kunnen mensen uit de omgeving maar ook van verder weg ontdekken wat het museum te bieden heeft: een bijzondere ontdekkingstocht door de regionale geschiedenis!

Een nieuwe blik op de museumcollectie

In de komende jaren staat MSA voor een aantal uitdagingen op het gebied van beheer en behoud van de collectie. De externe depotruimte, die de gemeente Ap-pingedam ons de afgelopen jaren voor een zeer schappelijk tarief heeft aangeboden, wordt binnenkort afgebroken. Het museum is daarom op zoek naar nieuwe depotruimte. Om kosten te besparen en tegelijkertijd dezelfde opslagkwaliteit te behouden, zal dit naar alle waarschijnlijkheid een kleinere ruimte worden dan het huidige depot. Er zijn dan minder vierkante meters om de collectie te bewaren en dit houdt in dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Hiervoor wordt in de eerste plaats gekeken of het depot anders ingericht kan worden, waardoor ruimte bespaard wordt. Gedacht wordt aan het opbergen van kleine objecten in zuurvrije dozen en het gebruik van rolkasten. De

voordelen van het gebruik van de dozen is dat er minder beheerslasten zijn in het stofvrij houden van de collectie en de dozen een bufferfunctie hebben bij klimaatschommelingen.

Een andere keuze kan gemaakt worden in het kritisch kijken naar het profiel van de collectie. In het verleden zijn om verscheidene redenen stukken in de collectie opgenomen, die niet altijd een aanvulling op de collectie waren, maar waar nu wel een bewaarplicht (met bijkomende beheerskosten) voor geldt. Aan de hand van de systematiek voor collectiewaardering van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt gekeken welke voorwerpen wel of niet in de collectie thuishoren. Objecten die worden afgestoten, zullen worden overgedragen of afgestoten volgens de richtlijnen van de Leidraad Afstoten Museale Objecten (LAMO). De resultaten van de collectiewaardering zullen ook gebruikt worden om de verzamelcriteria te herwaarderen, waardoor er ook in de toekomst een kwalitatief sterkere collectie gevormd kan worden.

Een derde keuzemogelijkheid is het exposeren van objecten buiten het museum. Het museum heeft positieve ervaringen met het in bruikleen geven van objecten aan niet-museale instellingen. Deze ervaringen willen we gebruiken om te zien of we ook in andere (publieke) ruimten objecten veilig en verantwoord kunnen exposeren. Zo is er niet alleen minder depotruimte nodig, maar vergroten we ook de zichtbaarheid van onze collectie en vertellen we nog meer en beter het verhaal van ons museum aan een breder publiek.

Een verhuizing van de collectie houdt in dat alle objecten weer eens gezien worden. Het museum wil de verhuizing dan ook aangrijpen om de basisregistratie van de collectie te verbeteren en objecten op de foto te zetten. Hiertoe zullen er wel IT-aanpassingen gedaan moeten worden, waardoor we op afstand op het netwerk van het museum kunnen werken. Door een verdere digitale ontsluiting ontstaat er een beter beeld van de collectie. Op die manier kunnen we de plannen om (delen van) de collectie in de nieuwe vaste expositie digitaal beschikbaar te maken verder ontwikkelen en uitvoeren, en kunnen er meer objecten op onlinedatabases als collectie Nederland, Europeana en beeldbank Groningen geplaatst worden.

De uitdaging van deze nieuwe vaste opstelling is, om de historische sfeer van de panden te behouden en te versterken door de inrichting. Tegelijkertijd moeten we een eigentijdse en toekomstbestendige presentatie bieden aan het publiek. Het pand is in 2019 gerestaureerd en de aardbevingsschade is hersteld. Dat was een voorwaarde om te kunnen investeren in een nieuwe presentatie. Met name de digitale 'achterkant' van de presentatie wordt een innovatief project: het systeem moet voldoende ruimte bieden voor aanpassingen en aanvullingen, moet toegankelijk zijn voor elke bezoeker en moet de informatie gedoseerd overbrengen. Vernieuwend worden ook de maquette met films en de digitale speurtocht voor kinderen.

Alina Dijk, collectiebeheerder

Organisatie

De vrijwilligers zijn onmisbaar voor de organisatie, en zijn degenen die met de nieuwe vaste opstelling vertrouwd moeten raken. Daarom worden zij rechtstreeks betrokken in het proces, onder andere in het projectteam dat de nieuwe vaste opstelling gaat begeleiden. Hun ervaring met de logistiek binnen het museum, de wensen van de bezoekers, de vragen en opmerkingen geven richting aan keuzes die gemaakt worden in de nieuwe presentatie. Ook zullen nieuwe vrijwilligers geworven worden, met name op het gebied van ICT en educatie, om het huidige team te versterken.

Daarnaast hebben wij ons vaste team uitgebreid met een junior conservator, Suzan Veldpape. Suzan studeert Kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen en zal zich volledig focussen op dit project.

Tijdsplanning en meerjarenbeleid

Tweede helft 2022:	Werven van fondsen en sponsors.
Eind 2022:	Verstrekken opdrachten.
Begin 2023:	Start maken met de uitvoering van de vernieuwing van de vaste presentatie.
2024:	Heropening.

We starten in de tweede helft van 2022 met het werven van fondsen. Begin 2023 willen we een start maken met de uitvoering. Ervaring van andere musea leert ons dat een jaar zo omvliegt: we streven dan ook naar 2024 voor de heropening. Het informatiesysteem is zo opgezet dat we als museum daarin flexibel zijn: informatie kan aangevuld en aangepast worden dankzij de digitale vorm. Voor de langere termijn zal ook een budget voor aanpassingen moeten worden meegenomen.

Begroting en dekkingsplan

14-6-2022

Project: vernieuwing museum – Wat een stad!

Samenvatting begroting

		x € 1 excl. BTW
• voorbereiding		5.000
• externe ondersteuning (gastconservator, vergaderkosten)		15.400
• ICT inrichting (camerabeveiliging, wifi)		28.000
• nieuw kassa- en administratiesysteem		3.900
• aanpassingen gangen en zolders (apothekerskast, vitrines, glazen deur, schilderwerk)		13.450
• grote zaal (verwijderen kalklaag van de muur)		9.330
• aanpassingen entree (w.o. toegankelijkheid rolstoelen)		3.000
• herinrichting tuin (nieuw meubilair, beplanting, bestrating)		15.933
• vernieuwing/aanpassing verlichting (led)		40.320
• vernieuwing en herinrichting collectie: ambachtelijke en glazen vitrines, productie historische animatiefilm, restauratie topstukken, aanschaf touchscreens, bouw maquette, productie van films		89.974
• inrichten educatie t.b.v. kinderen (game speurtocht, educatieve speelzolder, hardware)		14.000
• PR en marketing (nieuwsbrieven, folders, plattegrond, collectieboek)		28.000
• (her)opening		6.300
• te verwachten prijsstijging (CPB 2022/23)	3,8%	10.359
• onvoorzien/afrondding	5,0%	12.663
totaal externe kosten		295.629
eigen uren 2022/2023		54.371
TOTAAL		350.000

Tot slot

MSA ondergaat een totale metamorfose: de vaste presentatie krijgt een update, zowel in de vormgeving als in de informatievoorziening voor bezoekers. Daarbij wordt de informatievoorziening eigentijds en een deel van de presentatie wordt interactief. De vormgeving wordt vernieuwd maar past in de sfeer van de monumentale gebouwen waarin het museum is ondergebracht. Zo wordt de bezoeker in elk vertrek verrast: op het eerste gezicht wandel je een historische stijkkamer binnen, maar vervolgens zie je dat het klassieke schilderij eigenlijk een touchscreen is vol informatieve media. Het museum wordt leesbaarder voor de bezoeker, en meer gericht op een brede doelgroep: ook voor kinderen is er meer te beleven. Een totale make-over, die leidt tot een aansprekende presentatie, waarin van de tuininrichting en de toegankelijkheid van het gebouw voor minder validen tot aan de informatie-overdracht elk onderdeel wordt aangepakt. Zodat elke bezoeker denkt: “Wat een stad...wat een museum!”

Medewerkers, onderaannemers en adviseurs

Lichtplan

Lichtpunt, Leon van Warmerdam

Historisch onderzoek

Jeroen Benders

Redmer Alma (gastconservator)

Design

Studio 212 Fahrenheit

Grafische vormgeving

247design, Bas Ekkers

Historische animatiefilm

Thomas Kopperschlaeger

Vitrines

Vitrines Honfleur Roden

Webdesign

Wildsea

Interactieve game voor kinderen

Wildsea

Team Museum Stad Appingedam

Cynthia Heinen (directeur)

Alina Dijk (collectiebeheerder)

Suzan Veldpape (junior conservator)

Sabine Nienhuis (managementassistent)

Vrijwilligers

Bestuur

